

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาค้นคว้าปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2551 จำแนกตามสถานที่ตั้งและขนาดโรงเรียน มีความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนเกี่ยวกับด้านที่พักอาศัยและอาคารสถานที่ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านวิชาการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและการบริหารด้านสุขภาพ ด้านสถานนักเรียนและกลุ่มเพื่อน ที่ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน และเพื่อสร้างสมการพยากรณ์คุณภาพทางการศึกษาจากตัวแปรปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2551 จำนวน 6,104 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของ เกรจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608 - 609) จากกลุ่มประชากร 6,104 คน จะได้กลุ่มตัวอย่าง 361 คน การสุ่มเป็นแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดตามสถานที่ตั้งและขนาดโรงเรียน ในการสุ่มและคำนวณอัตราส่วนร้อยละ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 360 คน แบบสอบถามรวมทั้งหมด 116 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับขนาดและสถานที่ตั้งของโรงเรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลังจากที่น่าแบบสอบถามไปทดลองใช้แล้วปรากฏว่าแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง .49 - .82 นำไปใช้กับข้อมูลได้ 81 ข้อ ส่วนแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง .59 - .87 นำไปใช้เก็บข้อมูลได้ 33 ข้อ นำแบบสอบถามทั้งหมดไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของ ครอนบาค (Cronbach, pp. 202 - 204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนเท่ากับ .99 ค่าความเชื่อมั่นของคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนเท่ากับ .98 เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนร้อยละ 99.72 แล้วนำไปตรวจสอบความถูกต้องเป็นแบบสอบถามที่ข้อมูลสมบูรณ์ทุกฉบับ นำผลการตอบไปจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (*t*-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) สหสัมพันธ์

อย่างง่าย (Simple Correlation) การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์จากตัวแปรปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนแต่ละด้านที่สามารถพยากรณ์คุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง แล้วทำการแปรผลและนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สรุปสาระสำคัญของการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดี มีปัจจัยเด่นในด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและการบริหาร ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นลำดับรอง และด้านวิชาการเป็นลำดับสาม
2. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามสถานที่ตั้ง โดยรวมและรายด้านทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดี มีปัจจัยเด่นในผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานรักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตเป็นลำดับรอง ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เป็นลำดับสาม
5. คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามสถานที่ตั้ง โดยรวมและรายด้านทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนแต่ละด้าน ที่สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยด้านสภาพ ปัจจัยด้านสภาพนักเรียนและกลุ่มเพื่อน และปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ร้อยละ 76.70 และสามารถร่วมกันทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นสำคัญจากการค้นพบในการศึกษานี้ ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เพราะ ครูผู้สอน ผู้บริหารของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่างมีความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน และเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในโรงเรียนอันส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ ของโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน มีคุณภาพและมาตรฐานที่ทัดเทียมกัน โดยให้มีการปรับปรุงบรรยากาศของการจัดการศึกษาทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านอุปกรณ์การเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538, หน้า 1 - 3) ทำให้ผู้ที่รับผิดชอบทางการศึกษาได้เร่งให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาทุกแห่งมีการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอันจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนโดยเริ่มตั้งแต่การตกแต่งอาคารเรียนอาคารประกอบสถานที่ บริเวณที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น เพราะอาคารสถานที่เป็นสิ่งแรกที่ผู้มาเยือนพบเห็น หากโรงเรียนมีการจัดให้มีระเบียบ สวยงาม ทำให้ผู้มาเยือนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับที่ กรมวิชาการ (2543, หน้า 7) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งในบทบัญญัติ 10 ประการตามนโยบายการปฏิรูปโรงเรียนเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสภาพโรงเรียนที่พึงประสงค์จะต้องมีการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้

สนับสนุนผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายอันส่งผลให้เกิดการเรียนรู้

เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับดี โดยมีด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและการบริหาร มีค่าคะแนนเฉลี่ยอันดับหนึ่ง ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับรอง และด้านที่พักอาศัยและอาคารสถานที่ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายแต่ละด้านไว้ดังนี้

1.1 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนด้านที่พักอาศัยและอาคารสถานที่ อยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีห้องปฏิบัติการต่างๆที่เหมาะสมและความปลอดภัยสำหรับนักเรียน อาคารสถานที่มีความปลอดภัยสำหรับนักเรียน มีห้องสมุดที่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้เพราะครูมิใช่ตัวจักรสำคัญที่จะสร้างความเจริญเติบโตทุกด้านให้เด็กเพียงฝ่ายเดียวเพราะการตกแต่งอาคารสถานที่ และบริเวณให้มีส่วนเกื้อกูลต่อการเรียนรู้ของเด็กจะช่วยหล่อหลอมพฤติกรรมของเด็กได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอำนาจ ครอบบุญ (2547, หน้า 174 - 175) พบว่า นักเรียนเพศชายของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดชลบุรี มีความคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรายล้อมที่มีคะแนนสูงสุดเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ในสามลำดับแรก ได้แก่ มีห้องสมุดไว้บริการได้อย่างเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน ห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทได้ดีและมีแสงสว่างเพียงพอและใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสมกับบทเรียน ส่วนเพศหญิงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดชลบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรายล้อมที่มีคะแนนสูงสุดเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ในสามลำดับแรก ได้แก่ การเอาใจใส่เรื่องความปลอดภัยสำหรับนักเรียนเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ ใช้สื่อการสอนได้อย่างเหมาะสมกับบทเรียน และความสะดวกในการเดินทางจากที่พักไปยังสถานที่เรียน ส่วน วิจิตร วรุษบางกูร (2544, หน้า 2) กล่าวว่า อาคารที่ตีควรมีองค์ประกอบต่างๆ ที่เหมาะสมคือ ขนาดรูปร่าง รูปลักษณะ วัสดุอุปกรณ์ สี แสง ทัศนียภาพ โดยองค์ประกอบที่สำคัญคือ สุขลักษณะ ความปลอดภัย ความสดชื่น ความสุขสบายและความอบอุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุมพล พูลภัทรชีวิน (2532) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านทำเลที่ตั้งและอาคารสถานที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา โดยโรงเรียนที่มีความพร้อมและทันสมัยมากกว่าประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสูงกว่า โรงเรียนที่มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนน้อยกว่า

1.2 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ระดับ ดังนี้ ครูสอดแทรกการ

อบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม ในเนื้อหาวิชาต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ครูมีความตั้งใจในการสอน ครูและนักเรียนมีความเป็นกันเองในระหว่างการเรียนรู้การสอน ทั้งนี้เพราะความประพฤติกุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่สถานศึกษากำหนดขึ้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดว่าการศึกษาระดับพื้นฐานต้องการสร้างให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ครูจึงเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนานักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ บัวทอง (2541, หน้า 135) ได้ศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 3 พบว่า สิ่งชี้วัดลักษณะสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการ ได้แก่ ครู-อาจารย์ มีความกระตือรือร้นในการเร่งเร้าให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองมีความรับผิดชอบต่ตนเองและสังคม รู้จักหาเทคนิคหรือกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนมาช่วยเสริม มีการเปลี่ยนแปลงวิธีสอนเพื่อลดความเบื่อหน่าย ซ้ำซากจำเจ แล้วดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ช่วยกันคิดและช่วยกันทำระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

1.3 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนด้านวิชาการ อยู่ในระดับดี เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูจัดทำแผนการสอนทุกสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะการบริหารงานวิชาการที่จะประสบผลสำเร็จได้ ผู้บริหารจะต้องให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ หรือวางแผนให้รัดกุม หรือมีความครอบคลุม มีกำหนดการที่ชัดเจน คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด (พระมหาอำนาจ ครอบบุญ, 2547, หน้า 192) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 อ้างถึงใน พันัส เจริญวงศ์, 2544, หน้า 13) การศึกษาหลักสูตรแม่บท จะช่วยให้ครูทราบจุดหมายของหลักสูตร การจัดกลุ่มประสบการณ์ การจัดสัดส่วนเนื้อหาวิชาเข้าบูรณาการ การจัดโปรแกรมทั้งในห้องเรียนและเสริมหลักสูตร ครูต้องมีการตื่นตัวต่อการใช้หลักสูตร แผนการสอนเป็นสื่อที่ดีมาของครูกับการใช้หลักสูตร แผนการสอนช่วยเตรียมการสอนให้ง่ายขึ้นและดีขึ้น ในช่วงเวลาก่อนเปิดภาคเรียน ครูในแต่ละระดับชั้นควรได้ปรับแผนการสอนของกรมวิชาการ มาเป็นแผนการสอนเฉพาะของทางโรงเรียน โดยทำกำหนดการสอน การกำหนดความคิดรวบยอด และจุดประสงค์ขยายเนื้อหา และการกำหนดกิจกรรมสื่อการเรียนรู้และการประเมินผล สามารถนำไปใช้ได้จริงในแต่ละบทเรียน การเตรียมตัวที่ดีของครูก่อนสอนย่อมทำให้โรงเรียนสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ (สุพล วงสินธุ์, 2546, หน้า 3-4) และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกระบวนการ เพื่อพัฒนา

คุณธรรมและคุณนิสัยใช้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นแกนกลางในการบูรณาการไปสู่กลุ่มวิชาอื่นๆ เพื่อให้ให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือเป็นคนเก่ง ดี มีสุข (ราตรี อินกัน, 2544, หน้า 4) สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จความสามารถของผู้บริหารเมื่อมองในด้านกระบวนการดำเนินการแล้ว หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยสามารถจัดการเรียนการสอนให้มีเนื้อหาสาระกิจกรรมมีการประมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (ธำรง บัวศรี, 2532, หน้า 6) สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่คาดหวังให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และทำงานอย่างมีระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์กับสังคมตามหน้าที่ของตนเอง (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 1)

1.4 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู และการบริหารของโรงเรียนในภาคตะวันออก อยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ครูส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนประพฤติดี ปฏิบัติดี หรือมีผลงานดีเด่น มีการจัดปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศให้กับนักเรียน โรงเรียนจัดสวัสดิการ หรือจัดหาทุนให้กับนักเรียนที่ขาดแคลน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง โดยพยายามจัดการเรียนการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเองทั้งนี้ เพราะการค้นพบความจริงใดๆด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนมักจดจำได้ดี และมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน รวมทั้งเกิดความคงทนของความรู้

2. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและกลุ่ม โดยยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่ม ได้พูดคุย ปรีกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข้อมูลต่างๆเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และจะปรับตัวให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้

3. เน้นกระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่างๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งจะพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการ(ราตรี อินกัน, 2544, หน้า 9-10)

การบริหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหาร ออกกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ อาจารย์ฝ่ายกิจการนักเรียนควรเป็นคนที่มึมนุชขสัมพันธที่คือนักเรียน เป็นตัวแทนของนักเรียนที่จะเสนอข้อเรียกร้องต่อสถานศึกษา เป็นผู้ที่ปลูกฝังค่านิยม ทักษะคติถูกต้องแก่นักเรียนและเป็นผู้ที่คอยดักเตือน แนะนำแก่นักเรียนที่ประพฤติผิดกฎระเบียบของสถานศึกษา (Brook,1965, p. 5) การจัดบริการต่างๆแก่นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความสะดวก ปลอดภัย เช่น การจัดบริการเกี่ยวกับการเงิน โรงเรียนควรจัดบริการเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่นักเรียนที่ยากจน เพื่อจะได้ศึกษาเล่าเรียนจนสำเร็จ โดยอาจทำเกี่ยวกับการช่วยเหลือนักเรียนในเรื่อง เงินยืม การให้นักเรียนทำงานตอนเย็นหรือวันหยุด แล้วให้เงินและการให้ทุนการศึกษา เป็นต้น สำหรับการช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องเงินยืมนั้น อาจจัดเป็นเงินยืมในยามฉุกเฉินหรือเงินยืมในระยะยาวก็ได้ ส่วนการให้ทุนการศึกษาควรให้ทุนแก่นักเรียนที่ยากจนมาก และมักจะเรียนไม่ดี แต่เมื่อได้ทุนการศึกษาแล้ว จะเรียนได้ดีขึ้นด้วย(หวน พินธุพันธ์,2528, หน้า 99)

1.5 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนด้านสุขภาพ อยู่ในระดับดีเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีห้องพยาบาลเพื่อให้บริการแก่นักเรียนที่ได้รับอุบัติเหตุและเจ็บป่วย ครูมีการชี้แจงให้นักเรียนได้รับรู้โทษภัยของยาเสพติด มีการจัดเก็บยาและอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลอย่างเป็นระเบียบและมีความปลอดภัย ทั้งนี้ ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนเป็นปัญหาที่กำลังแพร่ระบาดในสถานศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา แม้ว่าจะมีการป้องกันด้วยวิธีการต่างๆ อย่างเข้มงวดก็ตาม สิ่งที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ สังคมต้องผนึกกำลังร่วมกันไม่ว่าจะเป็นครู ผู้ปกครอง หรือชุมชน รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดอบรม อธิบายเนื้อหา สอดแทรกธรรมะที่เกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติด ตามผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพและต้องการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดชลบุรี ของพระมหาอำนาจ ครอบบุญ (2547,หน้า 193 - 194) พบว่า นักเรียนต้องการให้ผู้บริหาร บริหารงานเพื่อพัฒนาสุขภาพและควรนำเป้าหมายการจัดการศึกษามาพูดคุยกับเพื่อนครู อาจารย์ และนักเรียนเสมอ และให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เรื่อง สุขภาพของนักเรียน เพื่อช่วยกันรับทราบโดยส่วนรวม เพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นธรรม ตรงกับความต้องการของนักเรียน ควรมีการส่งเสริมสุขภาพ มีการตรวจสุขภาพ และมีมาตรการป้องกันสุขภาพมากกว่าที่จะมุ่งซ่อมสุขภาพ

1.6 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนด้านสถานักเรียนและกลุ่มเพื่อน อยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ นักเรียนรู้สึกสนุกสนานและอบอุ่น

เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน การเข้าร่วมทำกิจกรรมและพบปะสังสรรค์ระหว่างนักเรียนต่างชั้นเป็นไปด้วยความเต็มใจ การปฏิบัติงานของสถานักเรียน เป็นไปตามหลักแห่งประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ของเพื่อนที่มีต่อนักเรียนแต่ละคน ดังที่ เฟลด์แมน และนิวคอมพ์ (Feldman & Newcomp, 1975 อ้างถึงใน ประกอบ คุปรัตน์, 2533, หน้า 179 - 180) สรุปได้ว่าเพื่อนสามารถให้กำลังใจในเรื่องทั่วไปซึ่งไม่สามารถหาได้จากอาจารย์และชั้นเรียน เพื่อนร่วมกลุ่มสามารถช่วยเหลือเกื้อหนุนในด้านกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนและวิชาการได้ กลุ่มสามารถช่วยทำงานให้นักเรียนและช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งจะมีผลในการช่วยเหลือกันในช่วงการทำงานได้

2. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของโรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานที่ตั้ง โดยรวมและรายด้านทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สงบ มณีแสง(2532,หน้า 139)ได้กล่าวไว้ว่าสภาพแวดล้อมทุกอย่างมีอิทธิพลเหนือจิตใจและพฤติกรรมของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการประกอบกิจกรรมการเรียน มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จทางการศึกษาดำเนินไป สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชาญ สุวรรณวงษ์(2549,หน้า 52) กล่าวว่า นักเรียนทุกระดับชั้นมาจากหลายอำเภอที่อยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทราและชลบุรี โดยนักเรียนบางส่วนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาแล้วศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ 2 ประกอบกับการคมนาคมที่สะดวก รวดเร็ว นักเรียนบางส่วนจากต่างอำเภอเข้ามาศึกษาในเมืองทำให้โรงเรียนมีนักเรียนมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิม พรหมคุณากรณ์ (2539,บทคัดย่อ)ศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว พบว่า โรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งโรงเรียนต่างก็มีสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของกิริติ จันทรมณี (2537) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองมีการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนส่วนใหญ่ จัดได้มากกว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่นอกตัวเมืองและโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองมีการจัดสิ่งแวดล้อมได้เหมาะสมมากกว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่นอกตัวเมือง เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ บรรหาร เทียมเมฆ (2546,บทคัดย่อ)ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สภาพแวดล้อมของทางโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและด้านวิชาการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของทางโรงเรียน จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียนใน

เขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนในเขตเทศบาลจัดสภาพแวดล้อมได้เหมาะสมมากกว่าโรงเรียนนอกเขตเทศบาล

3. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับไม่ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับดี ด้านที่พักอาศัยและอาคารสถานที่ด้านวิชาการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและการบริหาร ด้านสุขภาพ ด้านสถานักเรียนและกลุ่มเพื่อนอยู่ในระดับไม่ดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับดังนี้ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและการบริหาร ด้านที่พักอาศัยและอาคารสถานที่ โรงเรียนขนาดกลาง โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับดังนี้ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและการบริหาร ด้านสุขภาพ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับดังนี้ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารการศึกษาตามหลักการ แนวคิดและทฤษฎีแล้วให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียน จึงเสริมสร้างหรือจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้โรงเรียนมีการศึกษาที่มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีอันจะส่งผลให้บุคลากรและนักเรียนเกิดความรู้สึกพึงพอใจ ภูมิใจ อบอุ่น สบายใจ มีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความสนใจและตั้งใจเรียน ตั้งใจทำงานร่วมกันอย่างเต็มศักยภาพและมีความสุข (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2539, หน้า 2) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จึงมีผลต่อการจัดการเรียนการสอน ทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่น่าอยู่ น่าเรียน ก่อให้เกิดความรักความผูกพัน ความหวงแหน และเกิดการเรียนรู้

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนที่เปิดสอนแต่ละช่วงชั้นมีศักยภาพในการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยและเอื้อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ถือเป็นการมุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม สามารถพึ่งตนเองได้ ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีความสมดุลที่เป็นองค์รวมทุกช่วงชั้น เน้นความสัมพันธ์ด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญาและสังคมที่ประสานกลมเกลียวทุกด้านจน

เกิดภาวะความพอดี (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์, 2542) แต่ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนใน ด้านที่พักอาศัยและอาคารสถานที่จำแนกตามขนาด โรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.05 นั้นจึงหมายถึงการจัดการบริหารงานของโรงเรียน ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดเล็กการได้ งบประมาณจัดสรร ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาหรือการบริหารจัดการในด้านอาคารสถานที่ บุคลากร ไม่เพียงพอทั้ง ๆ ที่มีงานเท่ากับโรงเรียนขนาดกลางหรือใหญ่ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีความ พร้อมทั้งงบประมาณและบุคลากร จึงทำให้การบริหารจัดการได้ผลดี(เพลิน พิทักษ์สงคราม,2550, หน้า 40)

4. คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดี มีปัจจัยเด่นในผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานรักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตเป็นลำดับรอง ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เป็นลำดับสาม เนื่องจากโรงเรียนได้พยายามยึดนโยบายการบริหารการศึกษา เพื่อสนองแนวทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาโดยกำหนดเป้าหมายว่า ในปี 2550 ประเทศไทยต้องก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ให้การศึกษาไทยมีความเทียบเท่ากับนานา ประเทศ ซึ่งการดำเนินงานสู่เป้าหมายดังกล่าวนี้ เชื่อกันว่าการประกันคุณภาพการศึกษาจะเป็น กลไกสำคัญสู่ความสำเร็จ เนื่องจากกระบวนการบริหารและการจัดการเชิงคุณภาพ หรือตามที่กรม วิชาการได้กล่าวไว้ว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการทั้งหมดที่เป็นระบบและ มีการวางแผนล่วงหน้า อันเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสร้างความมั่นใจในระดับหนึ่งว่า สินค้าหรือบริการ หนึ่ง ๆ จะมีคุณภาพตามข้อกำหนดไว้ (คำนึ่ง ผุดผ่อง, 2547, หน้า 94) เพื่อให้ให้นักเรียนมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือเป็นคนเก่ง ดี มีสุข (ราตรี อินกัน,2544,หน้า 4) นอกจากนี้ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 69) ได้กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยหลักและเป็น หน่วยงานปฏิบัติที่ใกล้ชิดกับผู้เรียน และผู้มีส่วนได้เสียกับการศึกษามากที่สุด ในอันที่จะทำให้การ ปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บรรลุเป้าหมาย ผู้เรียนมีคุณภาพได้รับบริการทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียมและเป็นธรรม สถานศึกษาจึงต้อง มีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผล มีศักยภาพรองรับการกระจายอำนาจและ การจัดการศึกษาภาครัฐอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแต่ละมาตรฐาน พบว่ามี ประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาตรฐานที่ 1 : ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับดังนี้ มีความกตัญญูกตเวที มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของไทยที่เน้นจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้รัฐส่งเสริมการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาคนไทยไว้ในหลายมาตรา เช่น มาตรา 6 บันทึกไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข(สำนักงานส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพงษ์ นิลพงษ์ (2542, บทคัดย่อ) การศึกษาจริยธรรมนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะทางจริยธรรมระดับสูง 3 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวที

4.2 คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาตรฐานที่ 2 : ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพราะครูนั้นมีได้จัดการเรียนการสอนแต่ในห้องเรียนยังมีการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ โครงการมากมาย เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม เพราะสิ่งแวดล้อมนั้นหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต มีอิทธิพลเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สิ่งแวดล้อมจึงเปรียบได้กับชีวิตของมนุษย์ทุกคน ที่ทุกคนต้องตระหนักในคุณค่าและอนุรักษ์ สถาบันการศึกษาเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่ช่วยสร้างทัศนคติ เจตคติ ค่านิยมที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนซึ่งพบในการวิจัยเรื่อง ศึกษาเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดตราด โดยวันเพ็ญ มาแคว้ (2543) พบว่ามีเจตคติในทางที่ดีอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของปาจริย์ วัชชวัลลุ (2539, บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 12 มีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติในเชิงบวก เบอร์เชทท์ (Burchett, 1972, p. 4439 อ้างถึงใน สมศรี ต้นปี, 2538, หน้า 91) พบว่าสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเจตคติ

ของนักเรียน คือการสอนของครูและสิ่งเร้าภายนอก เช่น ภาพยนตร์ การทัศนศึกษา การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วม ฯลฯ

4.3 คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาตรฐานที่ 3 : ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานรักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต โดยรวมอยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับ ดังนี้ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งในการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยการทำงานเป็นทีมหรือกระบวนการกลุ่มเพื่อเสริมสร้าง ปลุกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน โดยการทำงานทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ย่อมทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาที่หลากหลาย สำหรับการตัดสินใจ ทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันสอดคล้องกับที่ จิระพันธ์ พิมพ์พันธ์ (2537, หน้า 7) กล่าวไว้ว่า การเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามความถนัดและความสนใจของตนเองแล้วจะส่งผลให้สมาชิกเกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีความขยันและกระตือรือร้นทำให้เกิดการพัฒนาและบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2543, หน้า 53) ได้กล่าวว่า ได้กล่าวว่าการทำงานเป็นทีมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ เนื่องจากในยุคปัจจุบันความสำเร็จของงานมิได้เกิดจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งแต่เกิดจากพลังและคุณภาพของความร่วมมือรวมถึงการประสานงานของทุกฝ่าย

4.4 คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาตรฐานที่ 4 : ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับดังนี้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ ประเมิน เลือกแนวทางการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาหรือวัยรุ่น ควรมีการปลุกฝังหรือพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เหมาะสมที่สุด เพราะเป็นวัยที่มีการใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต กำลังเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่การทำงาน และมีการเผชิญกับสื่อต่างๆ มากมาย ผู้ที่สามารถคิดหาวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาได้สำเร็จต้องสามารถคิดและลงความเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่คิด ได้ดี กำหนดประเด็นที่สอดคล้องชัดเจน ประมวล พิจารณาและประเมินผลครอบคลุมทุกด้านสามารถเลือกสิ่งที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาของตนเอง ชุมชนและสังคม โดยคิด ทบทวนอย่างรอบคอบถึงผลกระทบต่อผู้อื่น สิ่งแวดล้อมและประเทศ(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 20)

4.5 คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาตรฐานที่ 5 : ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับดังนี้ มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จากผลการวิจัยของประนอม ทวีกาญจน์ (2526) และบุญทรง สังข์ทอง(2537) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสภาพบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะมีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรมมากยิ่งขึ้น ในบรรยากาศที่เอื้ออำนวยลักษณะทางจิตวิทยาการเรียนการสอนทั้งด้านอารมณ์ สังคม เจตคติ และปฏิสัมพันธ์ ระหว่างนักเรียน ครูและผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาบังคับ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของทุกคนและสำคัญต่อส่วนรวม เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมวิชาการสาขาอื่นๆด้วย คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่สร้างสรรค์จิตใจมนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิด อันเป็นพื้นฐานของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี(ยุพิน พิพิธกุล,2524,หน้า 1) สอดคล้องกับงานวิจัยของเด่นชัย มากมนต์ (2542) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้ว ด้านตัวนักเรียน ด้านความสามารถทางวิชาการของครู และพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับน้อย จากงานวิจัยของ บลูม (Bloom, 1976) พบว่า เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ด้านคุณภาพของครูมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.6 คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาตรฐานที่ 6 : ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับดังนี้ มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ สนุกกับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียน มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุดแหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักฟังตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การที่นักเรียนเข้ารับการศึกษาคือ เป็นสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการแสวงหาความรู้ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนตามศักยภาพของตนเองในขั้นหนึ่ง

เมื่อเข้าเรียนแล้ว ปัจจัยในการส่งเสริมที่สำคัญต่อการแสวงหาความรู้ คือ ห้องสมุด ดังนั้น ห้องสมุดจึงควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆ และสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน

4.7 คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาตรฐานที่ 7 : ผู้เรียน มีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับดังนี้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครูและผู้อื่น มีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น ปกป้องตนเองจากสิ่งเสียดสีให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติภัยและปัญหาทางเพศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันธณี วิหคโต (2537) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูดีเด่น วิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า การสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนอยู่ในระดับดี คือ สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดห้องเรียนให้น่าอยู่ น่าเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนให้สนุกสนานมีการแก้ไขข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดทันทีที่พบ โดยการแนะนำและอธิบายข้อผิดพลาดมีการกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาเหตุผลให้เกิดความเข้าใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเป็นกันเองกับนักเรียน ใกล้ชิดเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด และมีความสนใจในปัญหาเป็นรายกรณี สภาพแวดล้อมที่ดีจะทำให้ทุกคนมีความสุข มีความมั่นใจ และตระหนักในคุณค่าของตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด ช่วยกระตุ้นให้เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงตนเองให้เกิดความสมดุลกับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา

4.8 คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาตรฐานที่ 8 : ผู้เรียน มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับดี เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับ ดังนี้ ชื่นชมร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์ ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ ทั้งนี้เพราะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข จึงกำหนดจุดหมายซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยกำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร วิชา 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระที่สถานศึกษาใช้เป็นสาระหลักในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานการเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กอย่างถูกต้อง จะช่วยพัฒนาความรู้สึกร่างกายของเด็กได้เป็นอย่างดี การมองเห็นความสวยงามต่างๆ เริ่มด้วยการสังเกตธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบๆตัวเด็ก เป็นอันดับแรก ถ้าเด็กได้สัมผัสกับสิ่งที่สวยงาม สะอาดเรียบร้อย เด็กก็จะเกิดความชื่นชมในสิ่งที่พบเห็น และสามารถแสดงความรู้สึกร่างกายต่างๆ ด้วยการรับรู้ในความงาม(หน่วยศึกษานิเทศก์ ,2540,หน้า 28)

5. คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานที่ตั้ง โดยรวมทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพการศึกษาของมาตรฐานที่ 1: ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากสถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเองโดยให้มีการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพ มีระบบการประเมินผลภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด โดยโรงเรียนที่มีการประกันคุณภาพต้องการสร้างความมั่นใจให้กับสังคมและผู้รับบริการว่าจะดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนอย่างมีคุณภาพครบถ้วนทุกด้าน และทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพื้นที่ต่างกันย่อมทำให้มีความแตกต่างกันทั้งสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ อาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์(2534,หน้า 58-60) ที่ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ตั้งขององค์การ ได้แก่ การมีทรัพยากรที่จำกัด ความคลุมเครือ กฎเกณฑ์ที่เข้มงวด การแข่งขัน การมีข้อบกพร่อง ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในบุคคล ซึ่งต้องเลือกตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่แตกต่างกัน และพบว่า หนึ่งในปัญหาการบริหารงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ยังมีผลกระทบต่อโครงสร้างขององค์การ

6. คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรารักษ์ ยมหา(2550,หน้า 64) พบว่า การปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ระดับอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับที่ นันญาพร คุชดี (2545, หน้า 51) ได้ศึกษาพบว่าสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่นเดียวกันและสอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 1 (2546, หน้า 11-12) ที่กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของ

โรงเรียนในสังกัด คือ โรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในชนบทที่ชุมชนมีความเป็นอยู่ค่อนข้างยากลำบาก แต่งบประมาณที่ได้จัดสรร ค่ารายหัวนักเรียนได้รับในอัตราเดียวกันกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กในชนบทไม่สามารถบริหารจัดการและจัดการศึกษาให้เกิดผลผลิตตามเป้าประสงค์และบรรลุวิสัยทัศน์ของหน่วยงานได้ ดังนั้นจากงบประมาณในการดำเนินงานตามขนาด โรงเรียนแตกต่างกันการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามขนาดของโรงเรียนก่อให้เกิดธรรมชาติขององค์การที่แตกต่างกัน(จุฑามาศ ประเสริฐสุข,2550, หน้า 119)

7. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูงแสดงให้เห็นว่า หากปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนมีสถานะการดำเนินการเรียนการสอนของนักเรียนและครูอยู่ในระดับดี คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็อยู่ในระดับดีด้วย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของโรงเรียน คือ ด้านที่พัทอาศัยและอาคารสถานที่ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านวิชาการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและการบริหาร ด้านสุขภาพ ด้านสถานักเรียนและกลุ่มเพื่อน ล้วนส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้น ในปัจจุบันและอนาคต การจัดสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้เป็นการจัดเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้และมีประสบการณ์ที่มากที่สุด อันนำไปสู่การพัฒนาการคิด และสติปัญญาของเด็ก ซึ่งงานด้านการจัดการเรียนรู้ถือเป็นงานด้านวิชาการของโรงเรียนเป็นงานหลักและเป็นงานที่สำคัญที่สุด เป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูและผู้บริหารต้องให้ความสำคัญให้มากที่สุด เพราะถ้านักเรียนได้รับ โอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนแล้ว ก็มีแนวโน้มว่านักเรียนจะมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาเรียนนั้น จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนในวิชานั้นๆดังที่ อภิชาติ บัวทอง (2541, หน้า 135) ได้ศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 3 พบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนด้านวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนด้านการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่างๆ ที่ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียน ไม่มีสภาพแห่งความกลัว หวาดผวา วิตกกังวล สิ่งชี้วัดลักษณะของ

สภาพสิ่งแวดล้อมทางด้านวิชาการ ได้แก่ ครู มีความกระตือรือร้นในการเร่งเร้าให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมต่อไปได้

8. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนแต่ละด้าน ที่สามารถพยากรณ์คุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านสภาพ นักเรียนและกลุ่มเพื่อน และปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถ พยากรณ์คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ร้อยละ 76.70 และ สามารถร่วมกันทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรด้านที่พักอาศัยและ อาคารสถานที่ ด้านวิชาการและด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและการบริหาร พบว่าไม่มี นัยสำคัญทางสถิติจากผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนสามารถพยากรณ์ คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณภาพ การศึกษา เกิดขึ้นได้ด้วยการปฏิรูประบบที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1. ปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน ตั้งแต่ก่อนเปิดเรียนด้วยการเอาข้อมูลมาวางแผนในการทำงานปีต่อไป 2. ปฏิรูปการสอนของครู ให้สามารถจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. ปฏิรูปการบริหาร ผู้บริหารต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู (รุ่ง แก้วแดง, 2544, หน้า 108-110) จากการปฏิรูประบบ แล้วยังมีส่วนสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ ยังประกอบด้วย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพราะเป็นส่วนสำคัญในการทำให้ ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มีพัฒนาการรอบด้าน โดยเฉพาะมีคุณธรรมและมีความสามารถในการ เรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยตนเอง (อรุณ จันทวานิช, 2542, หน้า 5-6) เมื่อพิจารณาตัวแปรด้านปัจจัย สิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นรายด้าน พบว่ามีประเด็นที่น่านำมาอภิปรายได้ดังนี้

8.1 ปัจจัยด้านสุขภาพ นับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับนักเรียน เพราะถ้า นักเรียนมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ก็ย่อมประสบผลสำเร็จ ในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนต้อง สังเกตพฤติกรรมผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ถ้าผู้เรียนยังหิว วิตกกังวล หวาดกลัว ผู้สอนต้องรับ แก่ไขจุดนี้อันพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้จะมองข้ามไม่ได้ ถ้าผู้เรียนยังไม่ได้รับการช่วยเหลือใน ส่วนนี้จะเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2542, หน้า 12 - 13) การพัฒนา สุขภาพเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ โรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานหนึ่งในการพัฒนาประเทศได้ ดี ประชาชนมีสุขภาพดีหรือไม่ดีเริ่มต้นจากโรงเรียน โดยครูจะต้องมีส่วนรับผิดชอบในการจัด กิจกรรม เพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพอนามัยของนักเรียน ซึ่งได้แก่ การจัดโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ ส่วนหนึ่ง รวมทั้งการสอนสุขศึกษาและการบริการสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งต้องจัดดำเนินการควบคู่ กันไป โรงเรียนอาจจัดบริการเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ การจัดบริการเกี่ยวกับการป้องกัน โดย

ครูประจำชั้นตรวจความสะอาดหรือสุขภาพของนักเรียนก่อนเข้าเรียนทุกวัน แนะนำเรื่องความสะอาดเพื่อป้องกันเชื้อโรค หากพบว่านักเรียนเจ็บป่วยเล็กน้อยจะได้ให้รับประทานยาป้องกันไว้ก่อนที่จะป่วยมากขึ้น การจัดบริการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล โดยทางโรงเรียนจัดให้มีห้องพยาบาล มียาสามัญประจำบ้าน และเตียงนอนพอสมควร ควรมีครูผู้สอนวิชาพลศึกษาหรือสุขศึกษา อยู่ประจำห้องพยาบาล เพื่อทำหน้าที่ปฐมพยาบาล เพราะนักเรียนอาจเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ทุกวัน การจัดบริการเกี่ยวกับการให้การศึกษา โดยให้การศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยในวิชาพลศึกษาและสุขศึกษา แต่อาจจะไม่ตรงกับสถานการณ์ในปัจจุบันก็ได้ จึงจำเป็นต้องมีการเชิญแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาบรรยายเกี่ยวกับการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ เช่น การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และไม่มีสารพิษเจือปน เป็นต้น เพื่อช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแก่นักเรียนและสอดคล้องกับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี หวน พันธุ์พันธุ์ (2528, หน้า 98) นอกจากนี้การมีสุขภาพดี คือ การมีสุขภาพที่สมบูรณ์ และเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุลทั้งมิติทางมโนธรรม ทางสังคม ทางกายและทางจิต ตลอดจนถึงระบบสุขภาพที่พึงประสงค์นั้นจะต้องเป็นระบบที่มีศีลธรรม มีคุณธรรม มีความชอบธรรม มีความสามัคคี มีโครงสร้างครบ และทำงานเชื่อมโยงกันอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (สำนักปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, 2544, หน้า 19) อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนต้องมีลักษณะที่มีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลง มีปฏิสัมพันธ์อย่างอบอุ่น เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตและเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องขวนขวายเพื่อตนเอง ใฝ่รู้ รักการเรียนรู้ และตระหนักถึงความสำคัญว่า การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ทำทนาย น่าสนใจ ผู้เรียนทุกคนที่ประสบความสำเร็จและบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สุขภาพแข็งแรงและสุขภาพจิตดี ปรับตัวเข้ากับสังคมได้และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2542, หน้า 23)

8.2 ปัจจัยด้านสถานนักเรียนและกลุ่มเพื่อน กลุ่มเยาวชนผู้ซึ่งศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษามีขนาดใหญ่ หากได้รับการพัฒนาจะสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อประเทศชาติ นักเรียนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ายิ่ง ดังนั้นต้องพัฒนาในลักษณะองค์รวมให้มีความสมดุล ทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญาและสังคมเน้นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนพึ่งตนเอง มีความรับผิดชอบมีวินัย การมีส่วนร่วม (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2539, หน้า 25) นอกจากนี้ กองวิจัยทางการศึกษากกรมวิชาการ (2535) ยังพบว่า เด็กมาโรงเรียนแล้วมีความสุขเกิดจากปัจจัย 3 ประการ คือ 1) รักโรงเรียน มาโรงเรียนแล้วรู้สึกอบอุ่นใจสบายใจ มีเพื่อนเล่น ได้เรียนรู้และมีความรู้ 2) รักครู เพราะครูใจดี มีความรู้และสอนดีได้รับความรู้ 3) รักเพื่อน เพราะเพื่อนนักเรียนเป็นคนดีเอื้อเฟื้อมีน้ำใจไม่รังแกและเป็นเพื่อนเล่นกัน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2542, หน้า 11)

วัชรวิฑูรธรรม (2528) กล่าวว่าเด็กจะเห็นคุณค่าในตัวเองเมื่อมีการยอมรับ การให้ความเห็นชอบ การยกย่องจากพ่อ แม่ และครูเป็นสิ่งสำคัญมากและมีอิทธิพลต่อการเริ่มมองตนเองในทางบวก วราพร จำรัสประเสริฐ (2531) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ทักษะของเยาวชนไทยในทศวรรษหน้าตาม ทักษะของนักสังคมศาสตร์ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์จาก 7 สาขา ๆ ละ 3 ท่าน พบว่า ทักษะการคิดวิพากษ์วิจารณ์ที่มีความจำเป็นมากที่สุด คือ ทักษะการคิด วิเคราะห์ ทักษะมนุษย์สัมพันธ์ที่มีความจำเป็นมากที่สุด คือ การเป็นผู้รู้จักเหตุผล และทักษะที่มีความจำเป็นมากที่สุด คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง การมีสิทธิเสรีภาพอย่างมีคุณธรรม การปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างถูกต้องทั้งทางโลกและทางธรรม นอกจากนี้ จารุวรรณ ภัทรนาวัน (2532) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การสร้างชุดฝึกปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในสังคมด้านการเป็นสมาชิกที่มี ประสิทธิภาพในกลุ่ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริย์ฯ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า หลังการฝึกทักษะนักเรียนมีพัฒนาการการมีส่วนร่วมในสังคมด้านการ เป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพในกลุ่มสูงกว่าก่อนการฝึกทักษะอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่ง คุณลักษณะที่นักเรียนมีพัฒนาการสูงสุด คือ การคิดแบบวิพากษ์วิจารณ์ รองลงมาได้แก่ ทักษะ การทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร การประนีประนอมแก้ไขความขัดแย้ง และการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผลตามลำดับ แมคเกรเกอร์ (McGregor, 1960, pp. 232 - 235) ได้ให้ ความเห็นว่า การปฏิปรายกันอย่างเปิดเผย การมีความอิสระในการอภิปรายของแต่ละคน แต่ใน ท้ายที่สุดงานส่วนรวมต้องเป็นของกลุ่ม หรือวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยได้รับการยอมรับจาก บรรดาสมาชิก ปัญหาในประเด็นต่าง ๆ จะออกมาในด้านที่ทุกคนยอมรับและมีความผูกพันที่จะ ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ โดยเฉพาะความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ต่อกลุ่ม แม้จะมีการขัดแย้งกัน (Disagreement) คนในกลุ่มก็มีความรู้สึกที่จะอยู่ร่วมทำงานด้วยกันได้ต่อไป มีการตรวจสอบ เหตุผลกันอย่างระมัดระวัง โดยลงความเห็นร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ (Consensus) ซึ่งทุกคนเห็นด้วย ว่าไปด้วยกันได้ และประธานของกลุ่มไม่ใช่ใช้อิทธิพลส่วนตัวเหนือสมาชิกของกลุ่มคนอื่น ๆ หรือ กลุ่มก็ไม่ได้ใช้อิทธิพลเหนือเขามากจนเกินไปเช่นกัน แล้วแต่สถานการณ์แต่ละคนจะแสดง บทบาทที่มีประโยชน์ต่อกลุ่ม อยู่ที่ว่าทำอะไรจึงจะทำงานให้สำเร็จได้ผลดี ซึ่ง พระมหาอำนาจ ครอบบุญ (2547, หน้า 103) ให้ความเห็นว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เกี่ยวกับพฤติกรรม ของกลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนร่วมชั้น ประกอบด้วย ความสนใจในการเรียน และลักษณะส่วนตัวของ กลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนร่วมชั้น ประกอบด้วย ความสนใจในการเรียน และลักษณะส่วนตัวของ เพื่อนร่วมชั้นเรียน มีอิทธิพลสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษาทั้งด้าน

วิชาการ และด้านความประพฤติ ตลอดทั้งบุคลิกภาพ ดังนั้น การเข้าร่วมของนักศึกษา จึงมีอิทธิพลสำคัญต่อชีวิตในอนาคตของนักศึกษาอย่างแน่นอน

8.3 ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากในปี 2549 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็นปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นการสร้างความสำเร็จใน 4 เรื่อง ได้แก่ หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ โดยมีมาตรฐานเป็นตัวกำกับในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย โดยมีหลักการที่สำคัญ คือ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้ สามารถจัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย และสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานและบทบาทจากผู้ที่สอน ผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอด มาเป็นผู้นำในการเรียนรู้ เรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน เป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ โดยเสนอแนะวิธีการ และยุทธศาสตร์การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนลงมือเรียนรู้ และค้นพบความรู้ จากการใช้ปฏิบัติของตนเองจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ครูจะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้น ไปสร้างองค์ความรู้ในสมองของตนเอง(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ,2549, หน้า 1-5)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับไม่ดี จึงควรมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้และเกิดประสิทธิภาพทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มากที่สุด

1.2 ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับไม่ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มาตรฐานที่ 2 : ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ครูควรจะต้องปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกและเกิดความตระหนักให้มาก เนื่องจากขณะนี้ได้เกิดเป็นปัญหาของสังคมโลกแล้ว สำหรับปัญหาเรื่อง สภาวะโลกร้อน และมาตรฐานที่สำคัญอีกมาตรฐานหนึ่งคือ มาตรฐานที่ 4 : ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิด ไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่โรงเรียนหลายแห่งพบปัญหาเมื่อได้รับการประเมิน ของ สทศ.ที่อาจมีผลการประเมิน ไม่ผ่านในมาตรฐานดังกล่าวอันเนื่องมาจากปัจจัยหลายๆด้าน ดังนั้นจึงควรมีการเสริมสร้าง ฝึกฝน อย่างเป็นระบบให้แก่ผู้เรียนให้ต่อไป

1.3 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน ในด้านสุขภาพ ด้านสถานักเรียนและกลุ่มเพื่อน และด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้ จึงควรมีการส่งเสริมให้ ครูมีส่วนร่วมในการทำงานและการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ให้มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ รวมถึงมอบหมายงานให้ครูปฏิบัติด้วยความยุติธรรมเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถและความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละคน ควรส่งเสริมให้สถานักเรียนมีความ เข้มแข็งในการดำเนินการตามหลักประชาธิปไตยเพื่อเป็นการสนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่อ ส่วนรวม และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคลากรใน โรงเรียนมีสุขภาพที่แข็งแรงพร้อมที่จะ ดำเนินงานร่วมกันในการสนับสนุนส่งเสริมองค์ประกอบการเรียนรู้ เพื่อเป็นโรงเรียนแห่งการ เรียนรู้และคุณภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในส่วนความคิดเห็นปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมอีก เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับบรรยากาศองค์กร ปัจจัยเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ ปัจจัยที่มีประสิทธิผลของ โรงเรียน เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงความสำคัญของปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาไปสู่คุณภาพ การศึกษาให้ได้ผลมากขึ้น

2.2 ควรขยายขอบเขตการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบคำถามปลายเปิด โดยควรมี การสอบถามเพิ่มเติมไปยังบุคลากรทางการศึกษาของทุกองค์กรแห่งการเรียนรู้ ถึงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2.3 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต่อไป เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University